

ДОМАЋИ ЛИСТ.

Цена је листу : на целу годину 2 фор. на по године 1 фор.	Излази сваког 1. и 16. дана у месецу. УРЕДНИК, ВЛАСНИК И ИЗДАВАЛАЦ: СТЕВАН КОЊОВИЋ , учитељ.	За Србију : на целу годину 5 дин. на по године 3 дин.
---	---	---

ХЛЕБ НЕБЕСКИ.

Хлеб је најпотребнија храна, човек без њега не би могао одржати свој живот, једино му се он међу свима осталим јелима не доједе и не огади. С тога и реку људи за онога, који трпи крајњу оскудицу, да нема ни корице хлеба, да се заложу. Пророк Јеремија дирљивим речима описује невољу Сионових кћери у својим тугованкама истичући као главни узрок бедѝ њиховој немање хлеба — он вели: „*сав народ његов уздише тражѝћи хлеба; дају драгоцености своје за јело, да окрепе душу своју*“; а на другом месту: „*језик детету, које сиса, приону за врло од жеђи; деца ишту хлеба, а нема нико да им лопи*“ (плач Јерем.). Тога ради и зову оне године, кад нема хлеба или је врло скуп, гладним годинама и сматрају их за тешке ударце судбине.

Оваке гладне године беху на почетку овога столећа. Страшно се тада напатио свет. Ово, што ћемо сад испричати, догодило се у једној од имућнијих породица. Отац исте породице једва је својима набавио толико хлеба, да не поумиру од глади. Кад је богатијем човеку тако тешко било доћи до мало хлеба, како га је онда било сиромашу

добити! На последак иза гладних година дође доба жетви. Ко би могао избројити оне силне хвале и славе, што побожне душе слаху из дна срдаца својих к престолу вишњег, јер жетва беше богата и благослов божји велик. И њива овога богатуна уродила је обилним родом — јер и на њој благослов божји беше. Већ је и ново брашно донето кући из млина; хлеб умешен и испечен и стављен на трпезу, и сит би га јео, тако је леп. Дечица неисказаном радошћу поздравеше овај божји дар и окупише се око трпезе молећи оца, да им да новог хлеба. Он их најпре умири, па им онда сузним очима од радости овако рече: децо моја, ето опет нашег хлеба; бескрајној милости оца небескога имамо да захвалимо, што га гледамо на својем столу, ходите овамо и клекните са мнош заједно да најпре дамо хвалу богу, па ћемо се онда прихватити. Многи међу хришћанима ни старији, а камо ли млађи не знају, шта је то невоља и глад, те ће можда тешко разумети, колико је хлеб човеку на потребу, који на жалост који пут не умемо ценити. Не дао бог, да нас горко искуство научи достојно поштовати га.

Но ма како да је потребан сваки-дашњи хлеб, који земља рађа, опет је куд и камо потребнији онај други хлеб, који нам се са часне трпезе раздељује. Има истина још много спасоносних јела, којима се душа наша пита и сити, као молитва, читање побожних књига, дружење са честитим људима и др. Но све ово није доста, а просто за то, што је и том свему основа и врело у примању хлеба небескога, јер ко својом кривицом не узима у себе дуже времена хлеба небескога, тај полагао и неосетно престане ценити, љубити и уживати у истини, молитви и вишем чем. Место вредноће навикне се на леност и нерад; постане равнодушан спроћу бога и светиње; изгуби савест и постане бесавестан. Као што онога, који дуже времена не окуси хлеба земаљскога, оставе и издаду снаге, тако пролази и онај, који се лишава хлеба небескога. Ко се не рани са жртвеника, са којег се дим као од Авељеве жртве пење к небу, тај не може с поуздањем управити поглед свој на небо, тога оставља радосни осећај жеље за спасењем; снага му из дана на дан малаксава и као неразумно живинче везан је за груду земље и јагми се за пролазне и таште радости. Са тога разлога ништа теже

не може пасти побожној и богобојажљивој души него бити без хлеба небескога. Глад је бол. Ко се не би сажалио на ону мајку, која нема да да хлеба деци својој, кад заплачу за њим. И најбогатији негодује, кад на трпези његовој нема хлеба или, ако је рђав. Но шта је овај бол телесни према оном, што душу тишти, кад је гладна светога хлеба са жртвеника, а жељи не може да јој се испуни. Ако до тог дође сами смо ми и наше грешно стање криви, јер је писано, да ко недостојно једе тело и крв Христову, тај суд свој једе. Безгранична милост божја никому не устеже и не украђује овога хлеба небескога. Свагда он стоји у олтару на часној трпези сваком хришћанину на расположењу. Ко се не би поклонно милости и доброты спаситеља света, који под видом хлеба и вина право тело и права крв своју пружа сваком хришћанину без разлике, да га крепи, диже, лечи, тешка, надежди и што је још главније већ за живота с њим у заједницу доводи. И само онај може осетити све ове благодети од хлеба небескога, који га достојно, с чистим срцем и душом прима у себе. — За то окусите, па ћете видети, како је благ Господ!

М. Г.

Негованње дрвећа.

Врба.

С погледом на врло различите користи и употребе врбовог дрвета, слободно можемо да речемо, да врба много више пажње заслужује да на себе привуче, него што у самој ствари бива. Врба се међу дрвећем баш најмање уважава и цени и то без икаквог оправданог узрока.

Па чиме нам тако користе врба? — Пре него што ћемо на ово питање да одговоримо, ваља да се изближе упознамо са особинама њеног дрвета и са свима подврстама које се у врбе рачунају и на послетку о начину како се расплођује.

Бела врба (*Salix alba*), са обе је стране

листа, а особито са доње сјајна и обрасла са пепељавим маљама, тако да се издалека лишће чисто сребрни; врло брзо расте, и за кратко време сразмерно доста дрва за гориво пружа. Кора јој у себи садржи много танина; дрво јој је бело и успева у влази као што и остале врсте врба воле влажну глинасту пескушу, али за то и на сувљем земљишту напредује, због чега се баш и засађује у крај путева, уз обале поред јендека где врло брзо напредује и расте.

Крта врба (*S. fragilis*) због кртости грања јој од 2—3 године, добила је оваково и име; летораста су јој мрко црвене боје, а обе стране листа угазито зелене боје а кад опадне све се неке рјасте пеге нахвата на њих. Дрво јој се већином за гориво употребљује.

Ива (*S. carnea*), хладноћа јој слабо штоди, али је према јакој топлоти осетљива; воле сеновита и хладовита места; расте жбунасто, дрво јој је мрко, лепо се цепа, употребљује се за пушчане кундаке, кутије, ободне; угаљ јој служи као саставни део барута, а кора се употребљује на чињење коже багарине, са кором других дрва служи као врло добра црна боја; и на послетку се од ње прави врло добре обручје.

Обична врба (*S. viminalis*) лишће јој је дуго, узано, заострљено, глатко и угазито зелене боје; доња јој је страна сребрнасте боје и маљава; летораста су јој пепељаво зелене боје и маљави, а старије гранчице жућкасте боје. Од прућа јој се плету грубљи кошареви за ношњу и за кола.

Ракита (*S. purpurea*) од летораста јој плету fine кошареве и котарчице, као и екуцље кошареве за кола и тд.

Златолика врба (*S. vitellina*) због лепе боје летораста јој, многи је саде лади украса по баштама, јер зими има боју жуту, као у наранџе, а лети златно жуту, од дрвета се праве добро обручје, и лака разна држаља прави, а од прућа јој се плету добри и дуго-трајни кошареви.

Пепељава врба (*S. cinerea*) и **водена врба** (*S. aquatica*) брзо расту а врло јако се жале, због чега се и саде поред река на

обалама, и тамо где вода јако спира; управо се за то и сади да одржи обалу да се не одрољава. Обе се ове врсте саде и на песковитој земљи да ову више стегну.

Још су спомена вредне **жалосна врба** (*S. babilonica*); **врба за плетење** (*S. undulata*), **бадем врба** (*S. amygdalina*), **врба рузмаринова листа** (*S. rosmarinifolia*).

Размножавање врба у опште бива са *резницама*.

Рано у пролеће, пре него што у биљу крене сок, са оштрим се ножем или баштенским маказама насече потребан број нужних *резница* — прућа, Најбоље су резнице двогодишње гранчице; тање и једногодишње гранчице, као резнице исеку се све на 30—36 см. дужине, без икаквог обзира на положај очију. Резнице се могу и зими приправити; у то доба млађи у кући најмање посла имају, најдоспешнији су, а уз то и надница је најмања, те се за врло јефтин новац може врло много ових резница набавити. Колико год резница данас набавимо, то одма треба и да засадимо; ни пошто тај посао није слободно пропустити, јер ће провенути и тада се ни по коју цену ухватити не ће.

Ако само можемо, најбоље је у један мах свеколике резнице приправити и од једаред засадити. Или колико се резница данас до подне нареже, толико после подне засадити; а што се после подне нареже, то опет сутрадан до подне ваља засадити.

Пре него што би приступили резању резница, морамо место обележити на то копањем и приправити за сађење, односно за припорчење. Земља ваља да је пропустна и влажна али не подводна. Ваља је још у јесен, ако је велики комад узорати, а ако је мањи оно преконати; опростити је од грудва, а тога се мора продрљати на и повлачити. Ако је земља тако незгодна да се тешко даје иситнити и брзо опростити од великих грудва, оно онда у пролеће поново ваља тај исти посао предузети; у противном случају само се земља прочисти, обележе јендеци и ови покопају. Ако у јесен овај посао не обавимо, оно се неизоставно мора у пролеће извршити; земља се тада мора узорати или

прекопати, продрљати или грабуљама разбити, да се не би земља јако просушила и засађене резнице пропале.

Сваки се посао мора удешавати тако да и по спољашности својој одговара лепом изгледу; с тога то начело не смемо ни при овом послу из вида изгубити. Лепи изглед резница ће само тако бити, ако резнице буду у реду засађене. Па да то постигнемо нужно је прво коцем и конощем обележити правац првог реда како ћемо резнице да засађујемо. По том обележеном се правцу ископа јендечић од 20—25 см. дубљине, те се приправљене резнице поређају једна до друге у размаку 20—30 см. а у дубљину тако да врх сваке резнице из земље вири још за 3—4 ока — а то је од прилике да у земљи буде око 24 см. а оно остало ван земље. Редови један од другог ваља да су раздалеко по 2,5 м. Прве и друге године немамо у овоме расаднику никаква друга посла, до ли само сав простор између редова чисто одржавати; треба најмање годишње бар двапут оконати и не допустити, да коров отме маха и да загуши младе ове приорке. Треће и четврте године у пролеће већ се младе врбе могу vadити и на стална места пресађивати, јер су већ толико ојачале и одрасле. Као што рекосмо већ једном, обично се засађују на обалама јендека и на слаповима.

Кад би одма хтели да на обалама и слаповима подељним резницама врбе засађујемо, то се наравно до крајности правилног реда не можемо придржавати, него се морамо равнати према околностима положаја и згоди земљишта. У оваком случају ваља да нам је пред очима крајна цел, то јест да дотични простор врбом засадимо, па ма ова и не била у правилне редове изведена. На обалама јендека не ваља на близу засађивати ове врбове резнице, јер временом у колико се буде више примило, и у колико буду жилама већма напредовале, у толико ће њима по дну јендека сметати току воде — загушиваће јендек на више места, те тиме би само цел промашили и више труда, трошка и незгоде сами себи нанели. На згодним таким местима засађене ове резнице скоро се све примају,

врло је мали процент да се неће ухватити. Међутим врло се морају чувати од стоке да ова не пролази кроз њих и да их не ломн, или овде да зими не упадну у њих јер ће им грдну штету нанети. Овца врло воли врбије пруће да нагриза јер горчи, с тога баш пастири јако морају да чувају своје стадо, да не наиђе на младе врбе, јер ће их брзо потлачити, те тиме ће нам цео посао, труд и трошак узалудан бити.

Кад младу врбу са жилама извадимо и хоћемо да је на друго место засадимо, пре свега при ископавању морамо изазити да јој што мање квара жилама нанесемо, дакле из даље је ваља одкопавати. При засађивању на друго место морамо жила са круном, односно круну са жилама у што природнији одношај ставити, а то ћемо тиме постићи, кад и круну за онолики обим скратимо за колики смо жила око главног корена извадили — дакле обоје да су у једнаком сразмеру. Природа несаразмерни у чем па ни у овом не трни. Држимо да не ће бити потребно особитим нагласком ни помињати, за нову јаму у коју ћемо врбу да засађујемо, да буде довољно дубока и широка; па шта више ако је икако могуће да се још у јесен ископа, те да се преко зиме измрзне, да на пролеће са свим удешена буде за сађење дрва па и врбе у њу.

Врба се може размножавати и са подељним тачкама, као што наши веле *батинама*. Ове тачке могу да буду око 2 м. дуге а дебеле по 3—7 см. у пречнику. Овакове се батине на доњем крају задељу и за по метра утисну у земљу. Но силом утискивање није баш подесан посао, с тога је најбоље и за ове батине ископати одмерене јаме и као што их треба земљом загрнути. Овако кад се поступа, једва ће се од стотине по где која појавити да се није примила; напротив кад се силом у земљу утискују много ће више бити које се примити неће.

Од врбовог се дрвета праве варјаче, корита, обручје, клопне, тачке за виноград, од прућа се плету кошареве, од грања се прави коље за ограду, од куваних двогодишњих гранчица добија се добар лек против грознице. Кора јој у себи садржи до 6% та-

нина, који се врло згодно примењује на чињење коже багарије и на кожу за fine рукавице. Примењује се врба за очување разних обала да се не роне као и слапови да се не разваљују. Рани цвет служи пчелама као прва пролетња храна. Угаљ од врбова дрвета употребљава се при прављењу барута. Од дрвета се праве кундаци на пушке, праве се ободи, кутије и тд. Лишће врбово, многи несавесници прже и под именом теја продају. Вуницу са цвета му многи купе, мешају са

правом вуном и тако преду, праве од ње вату и употребљују за прављење шешира. Примењује се у песковитим пределима, као засађена да одржи песак у целини. Напослетку суво врбово дрво у оним пределима, где се слабо другог дрвета за гориво налази, ово и за тај посао добру услугу чини. У сваком погледу врба је врло корисно дрво, с тога га баш и препоручујемо да се сади и размножава.

Ш. П.

Пчеларство.

(По Дате-у.)

О неговању страних раса пчелиних.

Сви послови око неговања страних раса пчелиних иду на то, да се не да, да се раса изопачи и изметне, а неће се изметнути, ако будемо изводили младе матице од правих, чисте крви матица, а ако се будемо побринули за младе матице чисте крви, и пчеле ће свагда бити чисте крви на нашем пчелињаку. Исто тако морамо сад труд уложити око одгајивања трутова чисте крви, који имају оплодити младе матице. Докле год будемо имали у којој кошници само једну матицу чисте крви, дотле ћемо моћи сачувати расу од дегенерисања.

Находи ли се у близини пчелињака нашега на другом којем пчелињаку трутова домаћа расе или ма оне, коју патимо, та ће нам околност веома мрсити чисте рачуне наше и посао око одгајивања не матица чисте крви теже ће нам ићи од руке. Но има мера и средстава, којима се може спречити, те да се што мање наше матице мешају са трутовима са оближњих пчелињака — ево их: 1) треба настојати да нам се све матице младе оплоде и спаре пре него што дође у пролеће време трутовима домаће расе, да се излегу и излете из кошнице, а да ово постигнемо морамо се пре тога зарана постарати да којим год начином било особеним неговањем кошница за запањање трутова, или утуривањем трутовскога саћа или на последак преко називи

матица дођемо до раних трутова талијанских, а и стоји до божје воље, хоће ли бити време погодно за излетање на спаривање. Често због времена не поможе се пчелар овим начином. 2) ваља да се латимо запањања матица касније у лето, кад већ све кошнице изгоне и глађу уморе трутове, само у кошницама за запањање матица или у безмацима мора бити талијанских трутова све до јесени. Обично је у ово доба године време повољније за спаривање него у рано пролеће. 3) ваља матице нагонити да излећу из кошница ради спаривања пре него што трутови излећу. Преклајући или прихрањујући медом можемо их заварати те да 1—2 часа пре излете него трутови излазе на игру. Разуме се, да се ово тиче само оних кошница, које имају неоплођене матице и талијанске трутове. При прекању ваља пазити, да се пчеле не изазову на грабеж. Ако би се случило, да у сред овог посла почну излазити трутови наше домаће расе, треба се свега махнути, па матице затворити и држати их заробљене све дотле, док и последњи труп не уђе натраг у кошницу. 4) можемо да матице после подне пустимо да излећу на спаривање кад већ трутови престану излазити из кошница. Пре сунца док још пчеле нису прионуле на рад, затворимо лета кошницама и однесемо их на како мрачно место, тамо постоје до после

подне, док трутови не престану излетати из кошница, тада их пренесемо сваку на своје место и прекањем и прихрањивањем дражимо пчеле на игру. Овај поступак обично се назива Köhler-ов, но без основа, јер Köhler нити га је изнашао, нити први упознао с њим пчеларски свет.

Колико ова четир начина изгледају поуздана опет нам не пружају јемства, да неће бити укрштаја. А и пчеларској пракси штете наносе, за то је боље пустити матицама на вољу да излећу кад хоће, тако ће се пре спарити а и много мање ће их пропасти.

Како ћемо освежити крв наших пчела.

Освежењем крви не иде се на то, да се раса у чистоти очува, него да се лошија врста пчелина бољом поправи и усаврши. Свак зна, да полни одношај међу ближим рођацима у животињском свету има веома убитачна утецаја на пород њихов, и утецај бива све штетнији што се полно мешање међу сродницима понавља кроз више колена. Природне последице овому су телесна и душевна загушеност, болешљивост а често и унакажење. Она забрана, која лежи у верским и грађанским законима, да се не смеју блиски сродници узимати, не почива само на моралном разлогу него и на физичном. Тако исто свакому је знано, да органски недостаци и изврштине зла и добра својства прелазе са родитеља на децу и да према том здраво и за рад подобно натражје зависи од здравља и снаге за рад његових дедова и отаца. — Код животиња, које живе сасвим слободно т. ј. не вежу их никакиза кони, су одношаји размножавања тако удешени, да се при спаривању различите крви мешају, да јаче и здравије јединке потискују слабе и нездраве, те морају да угину пре него што се расплоде. Нарочито је творац и код пчела тако мудро удесио, да се матице у ваздуху спарују са трутовима те се могу, а обично и спарују са трутовима из других кошница и са других пчелињака и пород њихов буде здрав и живав. Друго је нешто код домаћих животиња, јер човек управља актом њихова расплођавања. Код њих је могуће спаривање међу најближим крвним рођацима (скрнављење

крви, инцесно спаривање) као и парење болесних и нездравих јединака.

Код пчела ово није тако ласно извести, као код других домаћих животиња, јер због начина, по којем бива оплођење, човек нема у власти акт расплођавања. Метнули ми ројеве на исти пчелињак, опет се спаривања мора догодити у ваздуху, а то значи, да се само здраве матице и трутови могу спарити и да се парење међу крвним сродницима ретко случује. Ма и све младе матице извели од само једне извршене матице, и пустимо их нека се спарују кад хоће, опет се немамо бојати инцесног спаривања. Ако је матица за приплод извршена, то ће се сва добра својства њезина пренети на цео њезин пород.

Ако на нашем пчелињаку немамо ни једне добре матице за приплод, и ако су народи на пчелињаку или у околини, докле је лет пчелин, лене и троме крви, то ће се та тромост пренети и на будући нараштај њихов и све ће дотле та махна на њему остати, док пчелар не почне одабирати што је боље и честитије међу матицама и трутовима освежавајући и поправљајући тим крв својих пчела или док не покуша укрштајем т. ј. спаривањем домаће расе са којом бољом и вренијом да изведе бољи пчелин подмладак.

Поступање при освежењу крви пчелине је врло лако и просто; стога ћемо само неколико напута о овом дати: 1) набавити ваља матице или читава друштва каке боље расе пчелине и настојати, да се они што већма размноже и расплоде особитом негом или појачавањем. 2) ко би да поступа темељитије и пречим путем да дође до смера нека одгоји толико матица, колико улишта има и сваком улишту нека дода по једну матицу (о одгајивању матица било је говора и у прошлом броју а и у 3., 4. и 5. броју овог листа од лањске године). 3) или обратно — хоћемо ли, да матице наше расе оплодимо трутовима (изведемо укрштај) боље које расе, онда ћемо прве године оставити неким кошницама њихове матице, и од њих до године извести младе матице, које ће махом бити оплођене од трутова боље расе. 4) ваља да изаберемо таку расу за освежење наше домаће, која у

себи има што више добрих својстава, но у неким случајевима можемо изабрати и таку расу, која има оно својство, које нашој пчели недостаје.

Културна раса пчелина.

Учени пчелари у најновије време су тога уверења, да се од пчела не добија већа добит неговањем и одржавањем у чистоти природних (примитивних) раса, него се мора тежити, да се рационалном негом створи једна подобнија раса за рад, тако звана културна раса. Ова тврдња је са свим на месту и искуством је доказана код културних раса домаће стоке. Ако се под културном расом мисли нека друга раса, разлита од оригиналне расе пчелине, то она не постоји у ствари него само по имену. Свакако треба покушати свим силама — а и у корист пчеларства је, да се дође до жељеног резултата — да се добије једна засебна, за рад подобнија раса, којој би њезина добра и одлична својства у крв прешла и наслеђивала се. Но како су полни одношаји као и одношаји расплођавања и мешања крви у пчела са свим другојачији од истих одношаја у сисаваца, то је велико питање, да ли ће се то дати извести.

Ако се пак под културном расом пчелином мисли култивирана, негом и бригом пчеларевом дотерана нека раса било по чистоти крви или по подобности за рад, или се под њом разуме боља, укрштајем добивена врста пчелина, то су пчелари већ патили и неговали таку културну расу и дошли су и до неких резултата. Оваку културну расу није тешко одгојити ни мало невештијем пчелару. Ми ћемо дати неколико напута, како се то ради: 1) треба увек остављати за семе само оне матице, које најпотпуније врше свој позив и чије се друштво према приликама најбоље развија и највише завређује и тече. 2) треба и трутове оних народа запаћивати, који се чим год одликују од осталих држећи у том већ реченом упуства. 3) ако на својем пчелињаку немамо ни једнога друштва, које се ма чим одликује, ваља са другог пчелињака набавити бољу расу да имамо чим освежити крв својих пчела. 4) ко хоће да у чистоти одржи и очува расу нпр. талијанску, нека одабира и оставља за семе матице и трутове оних народа, који су најчистије крви, а уједно и најподобнији за рад.

Поп Милутин Гавриловић.

Виноградарство.

Резање винове лозе.

(Наставак).

XVI. Резање у котур.

И ако овај начин резања слабо се може препоручивати из много узрока, то га ипак подробније износимо, да би се и с њим наши читаоци упознали и да имају јаснија појма у опште о резању винове лозе, као и о појединим начинима, међу које и овај увршћујемо.

Ко би хтео пак овим начином да покуша своју лозу, или бар неколико чокота да реже и удешава, томе за срце вежемо ове редке: 1. Ко хоће у котур да реже, нужно му је да зна подробно

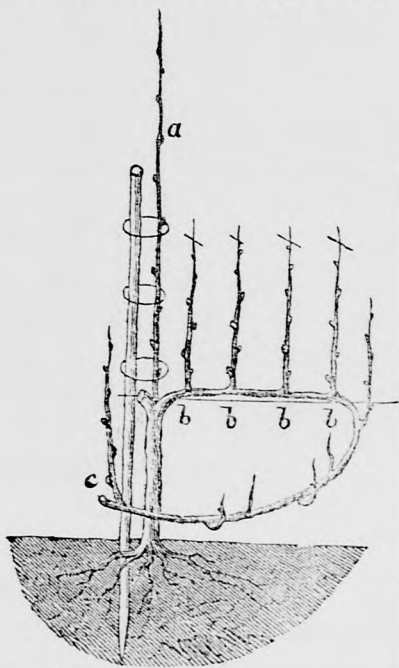
правило о циркулацији сока у виновој лози и уплив овог на растење ластара, да би према томе знао остављену лозу у котур удесити и орезати. Једном речи овде не би смела само рука да ради него поглавито и глава, јер није све једно да се лоза ма како савије у котур и да се ма какав положај да, него се строго на то мора пазити да котуру таким положај дамо да колико је год могуће да једначице сок у њему циркулира. 2. Баштован котур на чокоту тако мора удесити, да он што већу површину захвата на којој ће род да рађа,

односно да што више очију на њему потеряју.

Приложена слика 110. показује како лоза изгледа овим начином орезана и удешена.

А како се производи овакав облик то ћемо ево у неколико речи да напоменемо, почев од оне године, кад се лоза већ може пуштати на род.

Прва година. На чокоту се остави најбоља лоза од 1 м. дуга. На станиву

Слика 110.

морају бити најмање 2 етаже; прва за 0,5 м. од земље, а друга од ове опет за 0,5 м. најмање више ње. Лоза се довуче до прве етаже и привеже уз ову. Од земље па до те везе на доњој етажи све се очи потру. Сад се ова лоза родница повије за 5—6 очију по дотичној етажи на 2—3 места привеже и пригне остали део више земљи те у виду котура савије оном усправљеном делу лозе, која нам представља стабло готово и коју смо до прве етаже довукли и на њој очи сатрли, те се на доњем делу тога стабла крај ове лозе привеже тако,

да премаша и тачку која је уз стабло ово ударена. — Те ће године из свих очију потерати ластари, но први на савијутку — на лакту (сл. 110. а.) ће најбоље да појури и тај ћемо тако неговати, као догодишњу лозу положницу, која ће на годину овај цео котур у свом облику заменити; дакле не сме се све до под касну јесен заломити. Остали ластари на првој етажи, (сл. 110. б. б. б. б.) док доспу до друге етаже и уз ову се привежу, одмах се морају заломити. Очи на доњем делу котура врло ће слабо потерати, на ни плода донети неће; но ће крајње око на савијеној лози (сл. 110. с.) ипак толико потерати и израстити као ластари на првој етажи.

Друга година. Цела лоза положница, која се у виду котура налази ореже се до прве лозе роднице **а**, која се уз тачку налази у усправном правцу. На место старог котура направи се нов од ове лозе исто онако као прошле године само с том разликом што је у целом ова нова лоза само 1 м. дуга, пошто јој доњи део — стабло — не треба, јер старо остаје непрестано, догод се лоза из године у годину новим котуром измењује. — И ове се године са ластарима исто онако поступа као и прве године са особитим обзиром на први ластар (а) до лакта, који на годину има да котур измене.

Ова се метода резања винове лозе да тамо најбоље извести, где се лоза у јесен због зиме која долази не мора загртати, него непрестано остаје у свом сталном положају. А најбоље се да извести на станивима и етажама, која су уз зид подигнута. (Свршиће се.)

Шодрумарство. Радничко вино.

— По Бабо-у. —

За времена разних виноградарских и ратарских послова узимају се за радњу посленици или радници на надницу с' храном или без ње; гђе је храна туд је дакако и по која чашица вина после ручка или за времена самог посла. Па и без погодбе о храни донесе се по кад-кад какова бокара вина, како би радника окријенило и на бољи рад приволило. Код нас је у обичају да се доноси и радницима домаће вино, јер другог нема, што је дакако непрактично и скупо, а зна се, да сваки господар, ако жели себи добро, мора добро чувати оно што му је Бог дао. Узмимо само колико има различитих виноградарских и ратарских послова, па ако се за вријеме сваког остави по једна таква бокара домаћег вина, тада је то по велика расходна сума.

Није ми намјера искоријенити овај обичај него показати читаоцу, да то не води добру, те да је нужно за раднике посебну врсту вина на врло једноставне начине приредити.

У Италији приређују из гроздове комине вино т. зв. „Piccolo“, по није баш добро ни вриједно га давати радницима пошто имаде врло мало у себи алкохола и снаге. Ми ћемо дакле ово вино поправити и то ако на 1 хектолитар из комине добивеном соку придодамо 5—6 кгр. рђавог изгонитог шећера. Сада ће настати вријење, а овај шећер преобразити ће се у алкохол.

Боље вино добити ћемо на следећи начин: Комина од киселог грозђа стави се у кацу за врење и полије растопљеним, рђавим, јефтиним шећером и то 10 кгр. на један хек-

толитар сока, угрије се ова смјеса 20°R., те се сада она шира, која је сама истекла из комине преточи у посебно веће буре. Колико се је шире одстранило толико се мора придодати растопљеног шећера комини. Ова ће комина брзо почети вретити и за пет дана је готово. За тим се опет преточи вино и са оним првим смјеша. Тако се то и даље ради протаче и придолијева првим смјесам. Последње или шесто претакање биће слабо и садржавати ће мало алкохола, но помјешано са оним осталим биће врло добро пиће, које ће врло радо не само радник него и многи други пити.

Да је ово вино добро радничко вино и да је јефтино о томе нема двојбе. Оно напријед описано вино и ово разликују се у велико у свом укусу. Укус првога вина није баш особит дотим другога је извртан, те како већ рекосмо многи ће га врло радо пити, а не разликује се баш ни од цаварике, половника или чингера.

Добро радничко вино може се добити, ако се комина још док је у прешу прелије слатком водом а за тим преша. Ово је брз начин, а ни вино није лоше.

То су неке главније методе приређивања радничког вина, премда их имаде још много сличних. Радници не држе баш пуно до квалитета вина, главна им је ствар, да је оно хладно и да га кријени.

Клостернајбург 16. Новембра 1892.

Љубомир Стјепановић.

ОДЛОМЦИ ИЗ ПРИРОДНИХ НАУКА који стоје у тесној свези са пољопривредом.

О медницима (нектарима).

Тек што се први пролећни цветови развили наговешћујући нам, да је крај зиме, дуге зиме и да пролеће наступа већем излетише пчеле ти неуморни и узор радници,

— ти по човека најкориснији зарезници, те облећу те прве веснике пролећа. Посматрајући те прве веснике пролећа, видећемо, како их пчеле непрестанце посећују — једна слеће а друга одлеће но не ради њихове лепе боје

или прекрасна мириса, већ хране ради, која се у њима налази. Мед и цветни прахак, то је што их без престанка примамљује.

У свима цветовима, код којих пренашање цветнога прашка (ради оплођења) не бива помоћу ветра већ посредством зарезника, налазе се жлездасти, брадавичасти или друга облика органи, који луче слadak час водњикав и без боје сок, час опет мрки на сируи налик сок, који мирише на пчелин мед. Тај слатки сок зове се обично мед или *нектар*, а органи, који га излучују, зову се медници или *нектари*.

Цветови, који немају нектара (медника), те по томе за храну зарезницима само цветна прахак пружају, као што је мак, дивља лоза, ружа и др., много су једноставнији и одликују се нарочито тиме, што многобројне прашнике имају, који толико цветна прахак произвађају, да крај свег многог трошења од стране зарезника ипак и за оплођење доста оставе. Они цветови пак који у својим дубинама меда скривају, штеде јако с' цветним прахком, и тако су удешени да се цветни прахак не просипа узалуд.

Лучење меда збива се у већини случајева на поре, које се на дотичном ткању или подједнако или само на известним местима збијено налазе. Ове поре су редовно веће од осталих пора, које не луче мед. Но има нектара и без пора; у њих излази мед диозмотичним начином кроз спољни зид покожичних ћелија.

Што се тиче количине меда и облика нектара то су исти врло разни. Код некојих цветова су капљице (медени сок), које кроз поре цветних листића извиру, тако малене да се слободним оком једва видети могу. Код некојих цветова образује мед танку превлаку. У већини случајева скупљају се мале капљице у веће и испуњавају мале левке, цеви или јамице. По некад препуне се ови судови и онда капље мед с цветова у капљицама, чим се исти додирну. Ово последње догађа се често у тропских биљака.

Најважнији састојак меда — шећер — остаје у највише случајева течан, које због свог хемијеког састава, које пак због тога,

што је у скривеним јамицама и цевима изпаравану мање изметнут. Само код неких орхидеја изкристалише шећер у цветовима у приличној величини.

Мед остаје обично на оном месту где се образује и излучује, али има и таквих цветова где то није случај, но где слатки сок са свога првобитнога места отиче и у нарочите — зато одређене судове се скупља. Тако нпр код љубичице образује један једити цветни листић једну врећицу — шућљу мамузицу — у коју се обе израели двају прашника доле спуштају и нектар луче. Исту таку, једну врећицу за мед виђамо и код леног човека (*Balsamina*); код кандилке пак (*Aquilegia*) сви 5 листића образују врећице, које на задебљаном делу мед луче.

Мед могу да луче не само сви делови цветне ложе већ и остали листићи који се у близини цвета налазе. У неких цветова претвори се у меднике само поједини делови у других пак читави кругови цветних листића. У цветовима већине штитоноша, дренова и бршљана налазе се на плоднику као неки јастучићи од ткања, који мед луче.

У цветовима од трњине, бадема, јагода и других *Rosaceae* — ја налази се око плодника једно меснато ткање, које од цветне ложе излази и као нека превлака при основи чаше стоји и мед лучи. Ово ткање не види се због многих прашника.

Сарамерно ретки су случајеви да образовање меда од плодника (тучка) потиче као нпр. у цветовима многих јагорчевина (*Primulaceae*). Цео плодник у мушкога цвета од диње прометне се у медника у женскога опет прашници се претворили у медник. На тај начин постадоше у диње развојени цветови.

Много чешће налазе се нектари на прашницима, на којима се у разној величини и облику налазе. Прашници од лале имају при основи задебљаних прашних кончића јамице, које су према цветним листићама окренуте и мед луче. Код мразовца (*Colchicum autumnale*) налазе се ткања, која мед луче баш на ономе месту, где су прашници са цветним омотачем сраели.

Врло често луче мед цветни листићи и то како они које омотачем (перигоном) називамо као и они, који се чашом и круном називају. За први случај имамо примера код царске круне (*fritillaria*); на унутрашњој страни омотачевих листића, изнад основе, налазе се нектари као плитке јамице, из којих велике капљице нектара излазе.

Најразноврснији облици нектара пак налазе на круничним листићима. У дивизме лучи мед дољни велики крунични листић у многим капљицама, које се на одређеном месту у веће капљице скупљају.

Овамо спадају на послетку и они нектари које се између прашника и круничних листића налазе и најразноврсније облике показују. Нектари у кукурека личе на пехар или цеви са косим отвором. Да ли су исти од круничних листића или од прашника постали у толико је од мање важности, што се у новије доба узима да су сви крунични листићи од прашника постали.

С' погледом на примамљивање зарезника могу се нектари у главном у две групе разделити, наиме 1) на такве, код којих мед отворено стоји и 2) на такве, код којих мед у скривеним левцима и цевима стоји. Онај мед, који се на сасвим отвореним местима налази, као у штитоноша, дренова и др. примамљује бубе, мухе мушице и друге зарезнике с' кратком сисаљком. Мед пак, који се у јамицама, цевима и левцима налази недостижан је за зарезнике, који кратку сисаљку имају; они пружају храну само за лентире и бумбаре а у тропима и за колибре.

Што се тиче скривања меда у дубини

цвета, то се и овде две врсте разликовати могу. Или је улаз к' скривеном меду разним узвишењима, брадавицама или капцима на рубу цветне цеви спречен, или се налазе поклопци као врата, — или је улаз са две усне, које се са свим затварају, скривен, тако да зарезници, ако хоће до меда да дођу, морају поклопце подићи или дољну усну доле притиснути. Пример, за овај последњи случај налазимо код зевалице.

По некад су прашници така облика и тако поређани, да они изнад цветне ложе као неки кров образују, што се нарочито код многих помоћница (*Solanaceae*-ја) и др. виђа. Код неких цветова и жиг од тучка служи за заклон меда.

Да боја цвећа а и мирис нарочито пчеле и лентире примамљује, познато је одавно. Многи цветови су само за извесне одређене зарезнике удешени и само њима пружају свој мед. Неке распрострању мирис само док за њих одређени зарезници лете. Тако н. пр. детелина, *Trifolium resupinatum* престане мирисати чим се сутон спусти и пчеле у своје кошнице врате, дочим преко дана на мед мирисе, — од боја особито плава, љубичаста и пурпур — црвена примамљују пчеле и бумбаре.

За мед, што га пчеле и други зарезници из нектарија добијају морају да чине биљкама једну велику и по биљке врло важну услугу а то је: они морају хтели не хтели — ако хоће до меда да допру — да разносе цветни прашак и да на тај начин оплођење омогуће. То је главно, и зато, само зато што им ту велику услугу чине пружа им биље, мед, зато мирисе, зато су му красне боје. **x+y.**

Повртарство.

Помогачи и затирачи у врту.

— По Гресенту. —

(Свршетак)

Птице.

Скоро све су нам птице од велике користи у башти, јер оне највише могу гусеница, црви и вашију да потамне, с тога баш треба да се постарамо да нам по баштама што више птица буде, а то ћемо тиме моћи учинити, ако их будемо бранили од несташне и

неваљале дече и не дати им ни пошто да кваре птичија гњезда или може бити још и горе, да из гњезда ваде јаја и птичиће. Шта више ваља да се постарамо на да им ми на воћкама и по шушњарци правимо вештачка простија или и вештија гњезда. Једино што птице праве мало штете по баштама онда кад

плод неког воћа и поврћа сазре те се плодом или семеном исхрањују; но и од тога се можемо осигурати, ако за то време овде — онде страшила понамештамо, од којих се птице плаше.

С тога баш, што су нам готово све птице од користи, неће бити нужде, овом приликом да их редом навађамо.

Инсекти.

Инсекти многу штету праве поврћу. А од свију највећу, ларве кокичине, ронци, гусенице и ваши.

Кочица. Њене се ларве најбоље и најлакше тамане са ђубретом од отпадака вуне. Вуна врло благодетно утиче на живот и напредовање билака, а уз то врло добру услугу чини, што се овај гад тиме тамани. — Кочица кад нагрне може чуда својом штетом да почини. То је један од најопаснији зарезника, за кога се и држава ваља да постара, да га народ што више тамани.

Ронац. И ронац, кад се појави у већој мери, може велику штету поврћу да нанесе; управо поједине леје може сасвим да сатре. На пут им се може стати, кад им се ходници па и гнезда пронађу, ова покваре а они пониште. Па и овај начин ретко кад ће омакнути: Ако је време од маја до средине јуна подуже непрестано било топло и суво, онда вечером ваља кантом воде полити на она места где им се ходници у земљи примете; та поливена места ваља покрити са асуром или другим чиме. Сутра дан, кад највећма сунце пече ваља доћи и асуру наједанпут дићи и приправити што у руци да их човек брзо потући може, јер се у то доба у већој мјожини прикупе под асуру. Осим овог начина могу се још из својих јама водом и изливати; особито је добро кад се са водом измеша ма какав па ма и рђав олај, овај врло штетно утиче на живот њихов, тако да морају од тога да поцркају.

Гусенице су за поврће једно од најопаснијих непријатеља, јер кад се намноже, могу сву башту да обрсту тако да за кратко време гола остане; особито уму да потлаче зеље. Најбољи је лек у јесен, зими, и у пролеће очистити им легла са воћа и прекопа-

вајући земљу напуштати живину да их она тамани. Ево ћемо у кратко описати начин који Гресент препоручује: Гусенице и црве најбоље тамане кокоши и патке; оне нам у том погледу могу бити десна рука, а могу се врло брзо томе послу привикнути и обучити.

Не треба више од четир-пет патака, на кад их обучиш, ма каква башта да је велика и ма колико тога гада да се појави, све оне могу да потлаче. Ваља пре свега неким гласним знаком привикнути патке на хлебне мркве, да како их човек повиче да му одма појуре. Кад тако неколико дана будемо понављали с њима тако ће се научити, да кад је човек ма где, па кад их повиче, да ће одма за њим. Са тим их знаком ваља у башту одмамити и ашовом нешто земље прекопати и истражити по ког црва или бубу и дати им; кад оне буду осетиле ову нову храну и то врло мило и пријатну храну за њих, саме ће касније за сваки нов ашов земље нагрнути и црв истражити и до год човек копа неће се одмицати од њега. Касније треба само ашов у руке узети, патке ће одма за њим, и тим их начином уведе и упути поново на црв и бубе у башти. Кад се тим начином живина научи на ову храну може се увести и на гусеницу ако се ова на поврћу при земљи налази и само ће њих да тамани а поврће неће ни дирнути.

Но свакако је добро да се касно у јесен, преко зиме па и рано у пролеће док се не почне радити живина сваки дан припушта у башту, но пазити да не би кору на младом воћу и шибљу гулила и надгризала као што то гуске хоће да чине; наравно да се тако што не сме тршити, и таква се живина не сме ни пуштати у башту ни у које доба године.

Голи пужеви врло велику штету чине по баштама. А врло је просто сретство чиме се овај гад може да потамани: За једну прегреш мекиња (трица) накви се и стави на пошири цреп и однесе у башту метне у крај леје на којој емо опазили овај гад. Увече а воћу толико ће се овог гада на мекиње нагомилати да сутрадан изајутра кад човек дође може их врло лако потаманити. Тако кад не-

колико пута буде понављао овде-онде по својој башти за врло ће га кратко време свог моћи истребити.

Поједине леје које су разним и то скупљим семеном засејане могу се сачувати одма у почетку свога клијања од овог гада овим начином: око леје се свуд стазе посују са пепелом или гипсом. Што год наиђе на ово све мора да пропадне и тиме смо наш млади усев сачували.

Ваши су опасни непријатељи за воћке и то бреске, трешње и јабуке, а од поврћа за пасуљ и артичоку. Најлакше се тамане, кад се у води од 1 л. раствори 40 гр. црна сапуна, вода треба да је кишња или речна. За први покушај вода може бити још јача, слободно се може додати још за 10—20 гр. сапуна. Са таквом ће се водом пошкрити она места где се ваши оназе. Најбоље је шкрити са штрцаљком баш за тај посао удешеном, као што је напр. *дудилова штрцаљка*.

Бухач већином тлачи зеље а особито купусе, тако да кад се намножи може сасвим да га утамани. Па кад је извесна ова пропаст онда, да се размножавањем не би и на даље ширио и другом штету чинио, најбоље је сва заражена места посути са сувом сламом и ову запалити, да сав овај гад под њом изгоре. — Појави ли се бухач али не још у великој мери то се тамани кад се дотично поврће брижно полива баш кад највећа су сува сија и кад је најжешћи дан, за који је посао равенова канта најзгоднија; бухач ће овим начином већим делом да се утамани.

Пужеви такође праве штету по баштама. Најбоље их је купити по башти и износити и живини дати да их пождеру, од чега се живина врло добро и брзо гоји. — Иначе се, куда пролазе, као што већ једном рекосмо путеви посинају са пепелом или гипсом, што их врло тамани.

Мрави су врло непријатни гости у башти, особито кад се појаве у већој мери са својим мравињаком у топлим лејама, у ђубрењацима. Обично их људи тамане са поливањем вреле воде. Или се тамане тим кад се око леје на више места понаместају вештачки мравињаци, и кад се они у ове увуку и на-

месте онда се открију, врелом водом прелију и утамане. Вештачки се мравињаци на овај начин смештају: око леје се на више места ископа руна и натрашке стави лонац за цвеће, али се и она јама што је на дну лонца, која је сад горе обрнута, мора добро запушити да светлост у унутрашњост лонца не продире. После 5—6 дана, како мрави осете овако повољно место, одма ће се населити и нови мравињак подићи, који као што рекосмо врло се лако може утаманити. Неки мравињак, ако је на незнатном месту преливају петролеумом и сагоревају га.

Осим ових начина које споменуемо код разних инсеката, којима се они тамане, има још врло много а особито разних прашкова који се препоручују ради посипања оних места где се овај гад налази, но сви ти прашкови према цени не могу се препоручити, јер се не исплати, боље је и мало више труда уложити, само мање трошка издавати.

Једино ћемо још једну справу да опишемо, са којом се може бухач са купуса да тамани. Та се састоји из једне даске, која се дужином својим насади на саниште тако да изгледа као грабље с том разликом што грабље на земљи леже у дужини својој а ова даска или мора бити квадрат или правоугаоник али ужа страна на земљи да лежи а шира горе да је обрнута и горе саниште да је ударено. Ова даска, а може бити бели, црни или цинклим, ваља да је 20 см. у квадрат, а са оквиром свуд унаоколо, који ваља да је старији од површине даске за 1 см. Саниште исто толико дуго а тако се и удара као и у грабаља. По доњој средини даске исече се даска за 7—8 см. ширине тако да ова руна изгледа као нека вратаоца, па и по ивицама ове јаме се исти онакови оквир пришије као и унаоколо целе дашчине. Ова је руна на то, да кад повлачимо уздуж купусне расаде, да цео ред пролази кроз ова вратаоца па ма се нешто и пригнуо и провукао кроз њих. Пре него што ће се са овом справом покушати да се бухач свлачи са купусне расаде, намаже се она унутрашња страна, на коју ће се да пресавија расада и о коју ће да се чеше, намаже се са каквим

лепком, да сав бухач који се саструже са расаде и попада по унутрашњој површини ове дашчице да се о лепак залепи и остане, тако, да кад свршимо цео рад можемо множину овог гада са справе ове да сперемо и потаманимо. Маз овај је обично тер, чириз или ма какво друго лепкало. Обично се овај посао предузима око подне кад бухач није сабијен него се више разишао по доњој површини

листа, тим ће лакше саструган бити, а и сам кад буде скакао попада ће на лепак где ће и остати. Честим оваким понављањем врло брзо можемо да се бухача са младе купусне расаде опростимо. Треба покушати, па ћемо се брзо уверити и осведочити, да ли се заиста можемо испомоћи са овом простом справом.

Допис.

Клостернајбург, 20. новембра 1892.

Како сваке тако и до године отворити ће се дво и тро-дневни курс за каламљење винове лозе на овдашњем ц. кр. ено-помошном институту; први ће се обдржавати од 14—16. а други од 28—30. јануара. На сваком од ова три дана држаће се предавање од 9—10 сати пре подне о филоксери (*Phylloxera vastatrix*) и другим болестима винове лозе. Престало пак вријеме употријебити ће се за практично вјежбање, а трећег дана послје подне обдржавати ће се на основу предавања испити и према томе давати свједоче. Препоручили би сваком нашем имућнијем виноградару, да не пожали 30—32 фор. цијелог трошка, те да дође и чује из уста првог њемачког енолога Бабоа зрелу и здраву поуку против несретне филоксере и других болести.

Осим овога отвара се 2. фебруара п. н. 1893. а траје све до 15. фебруара четрнаест дневни курс из подрумарства за винодјеле, виногрџце, подрумаре, бирташе и све оне, који се интересују за овом граном привреде. Пријаве се примају само до 20. јануара 1893. п. н. Сваки слушатељ мора платити школарине 12 фор. Наука ће се овако подијелити.

А. Предавања.

1. Подрумарски кемија (у 12 сати).

а) физикална и кемијска својства у подрумарству долазећих штофова (вода, угљена киселина, алкохол, шећер, желатина, танин итд.) употреба сахаро — и алкохол-метра.

б) физикалске и кемијске промјене, које долазе код шире при главном (организми ври-

јења), а кад вина при потоњем вријењу. Кемија најглавнијих саставина шире и вина (виновица и њезине саставине, боја црвеног вина, минерални штофови итд.).

в) претакање вина.

г) спремање осталих виноградарских продуката.

2. Подрумарство (24 сата).

а) подрум и његова уредба.

б) обћенита манипулација.

в) приређивање бијелог вина.

г) приређивање црвеног вина.

д) вино у флашама.

ђ) поправљање вина.

е) приређивање слатког вина.

ж) приређивање шампањца.

з) болести вина.

3. Организми вина (у 12 сати.)

а) о врењу мошта и његовим болестима.

б) алкохол и његово врење, доње и горње врење, разна сретства за врење.

в) таложње винске, воћне и шивске стеле (талог).

г) дјеловање плијесни на проврелу текућину.

д) сврће и виновица.

Б. Практичне вјежбе и екскурсије.

Употреба различитих подрумарских справа. Бистрење, сумпорење, зрачење, гријање мошта на умјетне начине, приређивање и пуњење вина у флашама, приређивање пјенећих и слатких вина итд. За професором подрумарства прегледаће ђаци све боље подруме у Бечу и околини, да како о свом трошку.

Како за горњи тако и за овај курс ваља слати пријаве на дирекцију ц. к. ено-помолошког завода у Клостернајбургу код Беча.

Предавање је на њемачком језику.

Боже дај, те ово мојих неколико ријечи

користило мом милом роду, а јави ли се који наше горе листак ја ћу Вам г. уреднице у своје вријеме јавити.

Љубомир Стјепановић

Љак ц. к. ено-помолошког завода

Л и с т а к .

ПРИЧА О БЕСАМРТНОМ КРАЉЕВИЋУ.

Било је то у мрклу јесен. Природа збацила са себе рухо, што је сама откала, и спремаше се утрућена да мало почине. Преко голих пољана и гора размахнуо се силан ветар обаљујући жуто лишће са дрвећа и разгањајући магловите слике.

Кад се једнога дана природа у јутру пробудила, жалосне јој беху очи, јер сива, влажна магла притисла сву околину и баба Текла ништа није могла видети са својега прозорчића до мало парче врта са главицама купуса и жутих буковим лишћем, што се тако приљубило матери земљи, као да стрени, да ће га бура још једном понети у хладан и суморан ваздух, где се некад зеленело и шуштало у бајним мајским ноћима.

Све остало на пољу беше обвито маглуштином — као да кућерак баба Теклин усамљен стоји посред бескрајнога каоса.

Истина чула је баба Текла и тихо звонјење из даљине и неки жамор кроз море од магле. Држале се задушнице на гробљу.

На стази, што води кроз врт, указала се у магли црна пега, која све црњаи јаснија биваше, и најзад се створи од ње људска прилика. Сиромах, па још богаљ — рамљена две штаци, стар, у невољи — јаднијег божјег створа не можете ни замислити.

Кад мајка Текла разазна, ко је, устане — седела је крај колевке спаваћива детета — отвори врата и рече: „Куд ћеш ти Симо, по овој маглуштини, уђи-де мало да се одгрејеш“.

„Бог ти намирио!“ рече просјак и уђе у собу ослањајући се о мршаву, дрхтаву руку старичину.

„Мислио сам, да отидем на гробље просити“, настави пошто је прислонио уза зид штаци и сео на банак, „али ме нека страва подухвата кад само помислим на смрт и гробље“.

„Чегасе имаш бојати, Симо“, рече баба Текла старцу, који је суморан гледао преда се. „Ето ја сам старија од тебе и ближе сам гробу, па сам опет весела, душа у мени пева“.

„Али помисли сека Текла, кад мрца спуште у раку па га земљом затрпају, а црви стану гмизати по њему... А шта тек буде са кукавном душом? Она доспе у огњену пећ и ту је пеку ко зна докле. Ја носим много греха на својој души, а немам новаца, да оставим на цркву, да ми се држе подушја, нити имам кога од рода или пријатеља, ко би се молио Богу за покој души мојој“.

Старац се сав скупи и по дрхтању тела његова видело се да горко плаче.

И баба Текла, та мудра и чудновата жена, могла би се заплакати због суморних мисли, које се ројиле у глави њезиној.

„Ти си, Симо, стар и болестан“, рече баба Текла малодушном старцу, „немаш куће ни кућишта и никога од пријатеља осим баба Текле, која ће брзо и радо путовати богу на истину; људи те немају радо, јер мораш да просиш, не мили ти се више овај живот, па што не би весео био, кад ћеш се за навек смирити“.

На то рече старац: „Не могу ти, баба Текла рећи, како ми је, волео бих макар вечито боловати и просити и скитати се без игде ичега, само да ми је живети, никад не морати умрети. Смрти се ја бојим, баба Текла!“

Старац дође у узбуђење, њиши са банка и склопи пред баба Теклом сухе руке своје,

као да би од ње да моли бесмртност. По том опет клону на банак.

У малој собици биваше све мрачније, а на пољу магла све гушћа и гушћа.

С поља се чула два весела дечја гласа, а мало по том уђе у собу један деран и девојчица. Деца су ишла с гробља, носеви и руке им поцрвенеше од зиме. Деца уђоше на прете, чисто се прикрадоше, и кад их баба Текла ушита: је су ли озебли, прошануташе, да нису.

Деца су мирна била и ишла су на прете по соби, јер брата спава у колевци а на банку седи деда Сима, који је јемачно рад да мало продрема.

Кад скинуше горње хаљине, девојчица донесе из друге собе овчију вуну, седне крај брата на клупицу и обоје стадоше чешљати вуну.

На једаред ће деран рећи:

„Хајде слатка мајчице, приповедај нам што год!“

„О краљевом сину“, дода девојчица и примакне се ближе дерану а баба Текла климну главом у знак, да ће приповедати.

Белешке.

Јака зима — хладно лето. У „Himmel und Erde“ метеоролошком месечном часопису саопштио је чувени метеоролог Веббер занимљив чланчић о лањском лету и о времену за последњих седам година. Он на поуздано изводи из података са таблице метеоролошке, да се иза дуге, студене зиме надати хладовитијем и кишовитом лету. Његова тврдња слаже се са временом последњих седам а и лањске године и то је могао и сâм лајичар искусити. По његовом мишљењу још се налазимо у хладној периоди.

„Egy.“

М. Г.

Дезинфицирање кошара за краве. Карболна киселина као средство за дезинфицирање кошара нарочито оних, у којима се краве преко целе године држе и живе, није добра, јер млеко упија у себе мирис од карболне киселине и сасвим се поквари. Од овог млека буде мука и повраћа човек. Што рекосмо за карболну киселину то исто важи и за клорни

Старица баца још један поглед на пројак, који се тамо у мрачном и топлом куту задубао у бог зна какве мисли, примакне се ближе колевци и почне приповедати.

„Био једном један краљ и имао јединца сина, којег је здраво волео, те га је хтео учинити срећним, како дотле ни један човек на земљи није био срећан. Краљ размишљајући много о срећи и животу човечјем дошао је до тог уверења, да је страх од смрти узрок, што се ни један човек не може осећати потпуно срећним. Када му се родио син, науми, да га тако васпита, да не дозна за смрт и да му веселу младост његову никад не мути помисао на њу. Неко време су га могли сачувати, да ништа не дозна о ништавилу људском, но случај хтеде те је ипак видео мрца, и у живој детињој машти пробуди се најпре слутња, а после и свест о пролазноети свију ствари.“

Баба Текла би уз приповедање чешће погледала на старца на банку, данас је баш њега ради приповедала ову причу. И он је слушао.

(Свршиће се.)

креч, који и млеку и месо даде одвратну клорну вољу. Место ових средстава треба често прати цеђем даске под марвом, јасле и канал, којим се одводи мокраћа, јер цеђ убија све гљиве, што изазивају болештину, а који пут морамо се и јачих средстава латити, као 2—5 постотног креолин раствора. Ово се средство може употребити и кад нисмо ради да извидимо марву на поље.

„М. Н.“

М. Г.

Књижевне вести.

(Замена и приказ.)

Нови Требевић, велики илустровани календар за годину 1893. Уређује *Стево Калужерчић* учитељ. — Година друга. — Цена 50 новчића. — У Сарајеву, издање и штампана прве српске штампарије Ристе Ј. Савића. — Овај је календар и прошле године заузео једно од првих места међу нашим календарима, на тако исто према лепој и богатој садржини и дивним сликама заузима и ове године, због чега га ми најтоплије и препоручујемо.